

KORAB (112) *sb m*

o jasne, a pochylone (w tym w a 3 r. błędne znakowanie) ◇ -b̄ (5), -b (3); -b̄ *Mącz*; -b *PudłFr*; -b̄ :-b *RejZwierc* (3 : 1), *KlonFlis* (1 : 1).

sg *N* koráb (17). ◇ *G* koráb̄ia (23), koráb̄iu (10); -a *Leop* (8), *SkarJedn* (4), *StryjKron* (2), *PudłFr*, *WujNT* (2), *SkarKaz*; -u *PatKaz III*; -a :-u *HistRzym* (1 : 7), *SkarŻyw* (3 : 1); *KlonFlis* (1 : 1). ◇ *A* koráb (28). ◇ *I* koráb̄i(e)m (1). ◇ *L* koráb̄iu (27). ◇ *pl* *A* koráb̄ie (3). ◇ *I* koráb̄i(a)mi (2). ◇ *L* koráb̄i(o)ch (1).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. *Okręt, większa łódź; corbita, navis oneraria Mącz; navis tecta Cn (106)* : bo yvz bily sgotowały Korabie przed zamkiem Pełthem na czym fye miely przeprowadzacz y poczely sye korabyamy yvz przeprowadzacz *LibLeg* 10/147, 10/147; A tak widząc Apollon że ináčzey być niemoże/ kazał łodkę ktora zawnždy wkorabiu była przypráwić *HistRzym* 16, 14v [2 r.], 16 [2 r.], 18 [2 r.], 21v, 22 [3 r.] (15); *RejZwierc* [28²] [2 r.]; Przy tobie y do Kolchów śmiałbym się ważyć Przez morfskie Symplegádi płynąć: gdzie śmiały Iafon ledwé mógł wwiéść fwóy korab cały. *KochFr* 128; *KochPieś* 31.

Tytuł utworu Hieronima Powodowskiego (1): Co też y Książdz Hieronym Powodowłki/ Kánonik Poznánłki w swoim Korabiu ze wnétrznego potopu opifał temi słowy *WerGośc* 255.

W porównaniach (3): *SkarKaz* Ooood; Naprzod wielkie łzczęście ielt kroleństwá y Rzeczypołpo: [...] gdy wżyfcy iedno rozumieią/ iedno mowią: gdy iáko w iednym koráb̄iu siedząc/ łpolnie łobie do przewozu pomagáią *SkarKazSej* 683b; tak iáko y CHRISTVS Pan náłz nie raz Kościół swoy do łodzi ábo do korabiá przyrownywał *KlonFlis* A3v.

Fraza: »korab przyplýnął; na korabioch plýwać« (1; 1): á w thym Korab przyplýnął/ ná którym było Tyrłkie známie. *HistRzym* 14v; Potym ludzie Rycerłcy co sławy łzukáli/ Na tych sławnych Korabioch po łwiátu plýwáli. *RejZwierc* [28²].

Szereg: »łódź, (abo) korab« (3): *Mącz* 65c; y przodkowie náłzy tak zwykli budowác Kościoły iákoby okręty iákie [...] wieżyczkę ábo łzpicę łtáwiáią ná znak y ná pámiątkę łodzi ábo Korabiu Piotrowego. *KlonFlis* A4, A3v.

Przen (3) :

a) *Kościół katolicki* (2) : Nádzieie żadney do zbáwienia mieć nie może/ kto się wiedzny Korabiu Piotrowym nie wiezie *SkarJedn* 367.

W przeciwstawieniu: »korab ... łodka« (1): Iedná tylo ielt owiec Chryłtułowych owczárniá: á inne wżyfky iáłkinie łą łoterłkie. [...] Ieden tylo zbáwienny korab y pewny: á inne wżyfky łą rozboynicze/ á nie pewne łodki. *SkarJedn* 38.

b) *Przybytek Boga* (1) :

Szereg: »korab i kościół« (1): łam łobie vczyń/ iáko rozumiełz y raczyłz/ duchowny koráb/ y duchowny kościół z łplugáwionego łercá mego *LatHar* 216.

a. *Według Starego Testamentu zbudowana przez Noego wielka drewniana skrzynia, w której ocalał się od potopu; arca Vulg; arca Noe Cn (73)*: *PatKaz II* 56v [2 r.]; *PatKaz III* 100v; *TarDuch* D3v; A iáko przez wodę Korab y Noe łamo ofm od potopu zachowan/ tak też imy przez wodę chrztu [...] yełtełmy od rodżeny *SeklKat* V3v; *KromRozm III* C7v; A ielłi niełpráwiedliwie przyłfýęgam/ áby mię Pan Bog zátrácił/ ktory w Korabiu ósmioro łudzi czálu Potopu záchował. *GroicPorz* h3; Y włzedł Noe z łyny

twemi/ zóná iego y żony fynow iego fnim do Korabiá przed wodámi potopu. *Leop Gen* 7/7, *Gen* 7/9, 13, 15, 17, 18 (19); *SkarJedn* 52 [4 r.]; *SkarŻyw* 270 [9 r.]; *StryjKron* 5, 86, 125; *CzechEp* 261, 320; Ten [Noe] będąc z łálki pánfkiéy ołtrzeżony/ Zbudował łobie korab niezmierny: Ná którym pływał czáfu złéy przygody Po wiérzchu wody. *KochPieś* 32; *KołakSzczęśł* C3; *WujNT Matth* 24/38, *Luc* 17/27, *Hebr* 11/7, *1.Petr* 3/20, s. 804 [2 r.], Aaaaaa2v; *SkarKaz* 160a; *KlonFlis* D3, D3v.

W porównaniu (1): Zołtáwiłci siedm Sákrámentow/ ná grzechow oczýszenie/ [...] á naprzod Kościół święty/ w którymbyś iáko w korabiu Noego/ wízedł duchownego potopu *LatHar* 677.

Wyrażenie: »korab Noego« [szyk 9 : 1] (10): A iż yeden/ znáczyło łye przez on yeden korab Noego/ okrom ktorego w potop nikt nye yełt záchowan przy żywoćye. *KromRozm III* E5v, C7v; *WujJud* 130v; *SkarJedn* 4; *SkarŻyw* 270; *LatHar* 215, 677; *WujNT* 802, Zzzzz2v; *KlonFlis* C.

Szeregi: »korab abo okręt« (1): kazał mu budowác przez ten czas odwłoki/ korab ábo okręt/ w którym by był mogł wśc oney póspolitey plagi. *SkarŻyw* 269.

»skrzynia albo korab« (1): Iż Noe fámoóm włkrzyni ábo korabyu záchował łye od potopu *KromRozm II* m4v.

Przen (5) :

a) Kościół katolicki (3) :

Wyrażenie: »korab (nowego) Noego« (3): Ktożkolwyek nye w tym domu báránká bédźye pożywał/ pokalony yełt: Yełli kto w korabyu Noego nye bédźye/ zginye/ gdy potop pánuye. *KromRozm III* O4 [idem] *WujJud* 117v; *SkarJedn* 37.

b) Matka Boska (1) : Toć to iełt on korab/ ktorego burzliwe nawáłności swiátá tego nie pokryły: y przez który/ nie ósmioro ludzi/ ále wśzyłtek swiát włtęp łobie wczynił do przywrocenia y záchowania zdrowia dułznego/ y wiekuiłtego zbáwienia. *LatHar* 477.

c) Łono Matki Boskiej (1) : O zayłte tą myła panna zachouala wkorabyu zyuota łwego nayuyłłego noego/ pana wśzey chwały łyna kroła uyecznego yezufa *PatKaz II* 56v.

2. [Pojazd na pasach lub lektyka: Korab/ Arca, lectica. Item, Lectus. Volck Iii.]

3. n-pr Nazwa herbu (6) : Ná Herb Korab. *RejZwierc* [28²], [28²]; Ná korab P. Łálkiégo Olbrychtá. *PudłFr* 26.

Przen (gra słów nawiązująca do znac. 1.) (3) : PRóžno łye morze niełpokoinie burzyłz/ Przedsię Korabiá tego nie zánurzyłz. *PudłFr* 26.

Fraza: »korab (przy)płynie« (2): Iáko ten Koráb zacny s tego domu płynie/ A nigdy fie ná łtrone ni w czym nie vchynie. *RejZwierc* [28²], [28²].

Synonimy: **1.** barka, łódź, okręt, szkuta; **a.** archa, okręt, skrzynia; **2.** kolebka.